

**Josep Pradas. *Els refugis del pensament*, Maçanet de la Selva,
Editorial Gregal, 2018**

FÈLIX PARDO

Des d'on s'escriu la filosofia?

A la primera presentació del llibre *Els refugis del pensament* en l'Espai Contrabandos de Barcelona, que va tenir lloc el 22 de novembre de 2018 i en la qual vaig tenir la fortuna de participar, en Josep Maria Ibarra, assistent en representació de l'Editorial Gregal, apuntava que en el nostre país hi ha gèneres literaris que tenen més escriptors que lectors. I certament, aquest és el cas dels llibres de poesia i de filosofia, amb impressions d'uns pocs centenars d'exemplars. Només quan l'autor o autora és una persona mediàtica o de molt reconegut prestigi s'exhaureixen les successives edicions.

Per això, publicar un llibre de filosofia d'un autor desconegut, que no és fruit d'una tesi doctoral sinó d'una recerca privada que no compta amb subvencions ni suport acadèmic de cap institució, és una decisió arriscada per a qualsevol editorial; més encara si l'autor és un professor de secundària amb contracte d'interinitat i, per tant, mancat del 'pedigrí' del funcionari de carrera: cal reconèixer la valentia de Gregal per la seva aposta.

Però aquesta aposta no és un *brindis al sol*, perquè el llibre d'en Josep Pradas compleix bona part del que li pot demanar un lector exigent, amb bon gust i consciència feminista –per cert, tan mancada encara entre els escriptors de filosofia. Per començar, és un llibre molt ben escrit, amb una prosa sense esnobismes lèxics, ni afectació literària ni impostures intel·lectuals. La capacitat narrativa de l'autor permet llegir com una novel·la les exposicions historiogràfiques i ens salva del tedi de les reiteracions en les exposicions exegètiques conduïdes en forma d'assaig.

En segon lloc, ens sedueix la metàfora de coneixement de la *ciutadella* individual o col·lectiva, que embasta tots els fils argumentatius a l'entorn de les condicions personals i socials de les diferents creacions filosòfiques dels autors analitzats. Per 'ciutadella' Pradas entén l'espai en el qual el pensador pot tenir la seguretat (el recer material i l'ambient intel·lectual) i alhora la llibertat (la capacitat de prendre decisions personals i pensar per si mateix) per realitzar la seva obra, tot i que sovint exigeix truncar les relacions amb les instàncies de poder, bé sigui l'acadèmic, el polític o el religiós.

En tercer lloc, l'autor ens esperona a seguir pensant alguns aspectes relacionats amb les condicions i els límits de la creació filosòfica amb tot un seguit d'afirmacions incisives, sobretot per la seva vigència. El capítol dedicat a les ciutadelles col·lectives o corporatives, és a dir, les escoles i facultats de filosofia, és el més punyent, ja que en la major part dels casos la producció crítica en relació amb el poder no és més que una variant de l'anomenada *realpolitik*.

En quart lloc, la metàfora de la *ciudadella* ens interpel·la a fer una nova lectura de la tradició filosòfica, perquè l'actitud fonamental de cada filòsof o filòsofa depèn de la manera com ha construït la seva pròpia ciudadella: l'hi va la construcció de la seva subjectivitat. A més, ens fa parar atenció al fenomen de l'estil filosòfic de cada pensador o pensadora en funció del terror vital des del qual el seu esperit s'enlaira a través de les pròpies propostes filosòfiques.

Finalment, el llibre té la virtut d'incloure algunes dones filòsofes, visibilitzant la figura femenina en el pensament i valorant la seva contribució a la tradició filosòfica. És cert que en els darrers trenta anys s'ha avançat molt en aquest punt fosc de la història de la filosofia, amb publicacions com les realitzades des del Seminari Filosofia i Gènere de la Universitat de Barcelona. Però també és cert que queda molt camí per fer en aquest àmbit: no és gens estrany trobar llibres de filosofia que no esmenten ni citen cap figura femenina. En aquest sentit, i a títol d'exemple, és lamentable que avui dia es continuï parlant de la filosofia política de John Stuart Mill i de la seva idea de llibertat ometent Harriet Taylor, o bé que es parli de l'esperit il·lustrat de Voltaire i de la seva filosofia moral ometent Madame de Châtelet. Les pàgines que Pradas dedica a Germaine de Staël i a altres filòsofes fan paleses les dificultats que van tenir les dones per bastir la seva pròpia ciudadella, la qual cosa explica en part -hi ha moltes més raons d'ordre patriarcal- el baix nombre de dones filòsofes en alguns moments històrics.

Per tot plegat, *Els refugis del pensament* és un llibre recomanable de llegir i que té diversos públics objectius: des dels que volen aprendre una mica de filosofia sense acabar amb mal de cap, als que volen conèixer la contribució de les dones filòsofes al coneixement, passant pels estudiants de filosofia encuriosits sobre les circumstàncies que envolten la creació d'un llibre de filosofia.